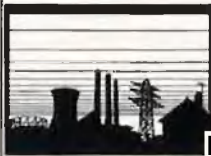

Els últims de Filipines es preparen per a la lluita final

Quan el 13 d'agost de 1898, els soldats del Fortí de Santiago lliuraven Manila a les tropes americanes, la Companyia Tabacs de Filipines quedava com l'última gran empresa peninsular amb presència a l'arxipèlag dels tifons. Quan aquest agost de 1991, la direcció de la companyia intenti desmantellar la seu central de Barcelona, els 60 treballadors que queden mantindran una "guerra de desgast" –tal com ells l'anomenen– als locals de la Rambla convençuts que la seva actitud és un crit d'alarma imprescindible perquè la societat catalana prengui consciència d'un fet alhora material i simbòlic: La liquidació d'una empresa centenària creada l'any 1881, al mateix temps que *La Vanguardia* i el Banc de Sabadell –durant la gran onada de la febre d'or– quan la indústria catalana començava a creure's que el món era una bola de formatge feta per al seu consum exclusiu. Ara que el formatge put, les parets de caoba de la sala de juntes de Tabacs de Filipines només s'han salvat de l'expoli perquè són considerades "patrimoni històric" per la Generalitat. I dels amplis salons de la planta principal s'han "retirat" quadres i arxius cap a destinacions desconegudes. Són les ferides visibles d'una guerra anunciada.

COMUNICATS DE GUERRA

En tot aquest conflicte no hi ha marges raonables per al consens, només moviments tàctics. Des que el 20 de febrer la

direcció va anunciar, per carta, al comitè d'empresa la decisió de "procedir al trasllat geogràfic de diverses divisions i departaments" no hi ha hagut treva. Raons d'estratègia de mercat, d'ubicació "al costat del client", de competitivitat i –*last, but not least*– de solucionar "el continu desplaçament dels nostres executius de Barcelona a Madrid" obligaven a una decisió "irrevocable".

Sis mesos després, ningú no agafa vacances, ningú no es mou de la seva taula perquè els treballadors saben que en tornar es trobarien les portes tancades. Els responsables de la societat afirmen haver enllestit la venda de l'edifici –10.000 metres quadrats al centre de la ciutat– però el comitè d'empresa no n'ha rebut cap constatació formal i ningú pensa, tampoc, anar-se'n a les noves oficines llogades per la companyia al carrer Balmes.

La batalla per evitar el trasllat dels equips informàtics a Madrid pot ser el nou esglaó d'una guerra on topen dues estratègies de llarg abast: una direcció que pretén trencar els nervis i la moral dels treballadors per la via dels fets consumats i un equip de professionals disposats a utilitzar totes les armes legals combinades amb una tenaç resistència pacífica. De moment, els treballadors han guanyat una important batalla judicial: El passat 18 de juliol, la Conselleria de Treball publicava una resolució que obligava l'empresa a aturar el trasllat d'instal·lacions a Madrid. Les frases de la sentència eren prou explícites: "el trasllat d'instal·lacions i maquinària de Barcelona a Madrid de forma unilateral per l'empresa, implica un

trencament de la bona fe que ha de presidir tota relació laboral". Les paraules de Carlos García, un dels membres més actius del comitè d'empresa, són encara més explícites: "No volem que Tabacs de Filipines desaparegui perquè sí, massa gent ha donat la vida per aquesta empresa i això no és cap broma".

Carlos García, cabells blancs i el traç de la tensió acumulada a la pell, és l'expressió del pensament d'uns empleats que són, majoritàriament, quadres i tècnics encarregats fins ara de la coordinació de diverses divisions –tabac, distribució alimentària, comerç exterior en són les tres principals– d'una empresa que manté encara una xarxa de filials que cobreix tot el món; des de Paraguai, Indonèsia, Corea, Brasil a la perla de la companyia, Filipines. Encara que fonts de la cúpula directiva de Madrid qualifiquin de "desmesurada" la repercussió pública dels afers d'una empresa "que té molt pocs empleats", l'ex-president de la companyia, Manuel Meler, té altres criteris sobre el tema: "Fa tres anys, quan encara dirigia la companyia teníem a vegades 16.000 persones que depenien de Barcelona. El que passa és que eren feines lligades a les campanyes del tabac, del sucre, del cotó. Però el negoci no és tan petit, ni tan poc i no és el mateix la companyia que les filials repartides per tot el món".

EL PODER ACCIONARIAL

Darrere de certes consideracions –multinacional o petita empresa– s'amagen unes dades que expliquen, almenys, perquè la

pau no ha estat possible: Tabacalera té a les seves mans el 33,3% d'accions de la companyia que junt amb el paquet accionarial —un 7%— del *Fomento de Comercio Exterior* (Focoex), un organisme públic dirigit per Gloria Barba, dona de Carlos Solchaga, representa, en total, un 40% de les accions i converteix l'estat en el principal accionista sense rivals de consideració: la fundació Roviralta (10,2%) sembla haver acceptat la supeditació a Tabacalera, la corporació anglesa ED & F. MANN (17,9%) es troba a l'espera d'alguna decisió governamental que li permeti la compra de la companyia, i els nombrosos petits accionistes (26,6%) assisteixen, entre impotents i furiosos, al que un d'ells va definir en la darrera junta d'accionistes com "l'enterrament de la companyia". El taló d'Aquil·les de Tabacs de Filipines ha acabat convertint-se en una gangrena generalitzada: la posició intervencionista del govern franquista va forçar l'entrada en l'accionariat de l'Instituto Espanol de Moneda Extranjera. A partir de llavors aquest paquet va anar passant successivament al Patrimoni de l'estat, al *Banco de Espana* i al *Banco Exterior* que el vendria, el 1987, a Tabacalera. La incorporació de Focoex rematava el 1988 el control indirecte que el Ministeri d'Economia i Hisenda exercia, a través del Patrimoni de l'estat, que és l'accionista majoritari de Tabacalera i Focoex. El 1990 Manuel Meler experimentaria personalment les transformacions, radicals que havien d'arribar a Tabacs de Filipines.

COM ELIMINAR OBSTACLES

L'home que durant dues dècades havia dirigit la companyia es va trobar acorralat: "Van eliminar tots els directius-executius de cada línia i també van acabar amb mi". Però no solament el van forçar a rescindir el contracte, sinó que la retribució de 160 milions assignada en cas d'anul·lació del contracte no va ser pagada. I Meler va iniciar un recurs a la magistratura de Barcelona, que aquest mateix juliol ha sentenciat a favor seu. Encara que es mantingui al marge de les escaramusses directes, la seva figura és una obsessió permanent per a l'actual direcció, que el considera el manipulador des de l'ombra del comitè d'empresa. Meler s'indigna: "Si creuen que poden destruir

la gent i fer que callin, són uns utòpics. El comitè d'empresa, per sort o per desgràcia, és completament independent. Defensen, simplement allò que han de defensar". Una reflexió que comparteixen, entre somriures, els membres del comitè d'empresa: "Meler no hauria tolerat mai un comitè d'empresa a la seva companyia". Per això, en qüestió de pocs mesos, han hagut d'aprendre l'alfabet del sindicalista. Com un petit grup de treballadors, corresponsables en la gestió de Tabacs de Filipines, amb contractes indefinits i salaris importants ha afrontat el repte de salvar la seva visió de l'empresa. I paralitzen, de moment, un procés que semblava irreversible amb un regitzell de cartes a totes les institucions de l'estat, converses d'alt nivell amb la Generalitat, una campanya de premsa continuada i la decidida voluntat de preservar la catalanitat de la companyia. Saben, doncs, el valor afegit del nacionalisme econòmic que hi ha en tota aquesta disputa. Semblen, a més, disposats a aplicar-lo.

...LA LLUITA DARRERA...

"El dia 13 de maig es va enviar una carta a la direcció de l'empresa (que no van contestar) per iniciar unes negociacions de compra. La setmana passada en vam enviar un altre, aquesta davant de notari". Carlos García parla d'importants socis, disposats a fer costat a l'operació econòmica però, "per discreció" no en dona més dades. La direcció avisa que no sap res de cap oferta. Carlos García parla de "mentiders", la direcció de "Ilunàtics" però en aquesta fase aguda del conflicte la intervenció de la Generalitat pot afavorir l'estratègia dels treballadors, ja que alenteix, i encareix encara més, el desmantellament de Tabacs de Filipines. La idea de Tabacalera de constituir un gran grup agro-alimentari topa amb un dèficit públic que no admet ja gaires fantasies i mentre col·loca nous treballadors a Madrid no pot acomiadar els de Barcelona. La "preocupació" de Pujol, expressada públicament l'abril passat, sobre el trasllat ha tingut, per primera vegada, l'efecte d'aturar la fi anunciada d'una vella institució de la burgesia catalana. Però queda encara per veure si un pacte d'estat a l'estil de Catalana de Gas deixa, de nou, els treballadors de Tabacs de Filipines sols davant del perill.

Oriol Malló